

Navne på landet

Landbohistorisk Tidsskrift

2019

Landbohistorisk Tidsskrift

2019

Udgivet af Landbohistorisk Selskab

Landbohistorisk Tidsskrift udgives af Landbohistorisk Selskab.

Redaktion:

- Lektor, Ph.D. Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet, jggj@hum.ku.dk
- Museumsinspektør, Ph.D. Peder Dam, Odense Bys Museer, pda@odense.dk
- Uddannelsesleder, Ph.D. Morten Stenak, Organisationen Danske Museer, ms@dkmuseer.dk
- Museumsinspektør, cand.mag. Peter Bavnhøj, Det Grønne Museum, pb@dgmuseum.dk
- Mag.art. Gudrun Gormsen, Tjørnevej 46, 7500 Holstebro, gudrun.gormsen@hotmail.com

Bidrag til tidsskriftet sendes til

Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen, jggj@hum.ku.dk

ISSN 1604-4878

2019

Udgives med støtte fra
Landbrugets Kulturfond

Produktion:

Specialtrykkeriet Arco

Forsideillustration:

Vejskilt. Landet, Tåsinge. Foto: Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen.

Indhold

Forord	7
Artikler:	
<i>Peder Dam</i>	
Landsbyernes navne	9
<i>Birgit Eggert</i>	
Furen, Irum og Lovsko	
Stednavne som kilde til skov og rydning på Læsø	27
<i>Bent Jørgensen</i>	
Navne fra landet	40
<i>Lars-Jakob Harding Kællerød</i>	
Birteline, Jakobine og Knudsine	
Almuens brug af -ine-navne i 1800-tallet	49
<i>Susanne Vogt</i>	
Fra Torkilstrup til Thaliasminde og fra våbenkongen Danmark til Blækhus Nielsen	
Personnavne i stednavne og stednavne i personnavne	85

Forord

Nærværende årgang af Landbohistorisk Tidsskrift er et temanummer, der baserer sig på præsentationer ved det seminar, der blev afholdt i forlængelse af Landbohistorisk Selskabs årsmøde på Københavns Universitet den 23. maj 2019. Seminaret, der blev arrangeret i samarbejde med Navneforskning ved Københavns Universitet, havde overskriften “Navne på landet”, hvilket dannede rammen om en række spændende foredrag, hvoraf de fem nu hermed også foreligger i skriftlig form som tidsskriftsartikler.

I den første artikel, *Landsbyernes navne*, konkluderer Peder Dam på sine mange års arbejde med GIS-analytiske studier af forskellige danske stednavnetyper, hvordan landsbynavne overordnet kan inddeles i tre aldersmæssige hovedgrupper (før vikingetid; vikingetid og tidlig middelalder; senmiddelalder og senere), med indbyrdes distinkte regionale variationer.

Birgit Eggert viser i artiklen *Furen, Irum og Lovsko – Stednavne som kilde til skov og rydning på Læsø*, hvordan et detaljeret studie af et lokalsamfunds bebyggelsesnavne, naturnavne og marknavne kan benyttes til at få større indblik i områdets landskabshistorie, også fra før den tid, hvor kort og topografiske beskrivelser kan berette derom.

Navneforskningens kendskab til især yngre stednavne på mindre bebyggelser og naturforhold er i vidt omfang baseret på deciderede indsamlinger af sådanne, hvor ikke mindst landbefolkningen og skolelærere aktivt er blevet udspurgt om deres kendskab til bl.a. marknavnene; de senest indkomne svar er fra 1952. I Navneforsknings arkivsamlinger findes flere interessante optegnelser af denne type, hvilket Bent Jørgensen introducerer til i artiklen *Navne fra landet*.

Ikke kun stednavne, men også nogle typer af personnavne, er traditionelt blevet kædet sammen med landbobefolkningen. Det gælder f.eks. kvindelige fornavne på endelsen *-ine*, og denne opfattelse bliver afprøvet og udfordret af Lars-Jakob Harding Kællerøds artikel *Birteline, Jakobine og Knudsine – Almuens brug af ine-navne i 1800-tallet*, hvor han også viser, hvor kreativt og bevidst denne type navne kunne anvendes i tidens landbofamilier.

Afslutningsvis redegør Susanne Vogt for, hvordan grænsen mellem kategorierne ‘stednavne’ og ‘personnavne’ siden gammel tid er blevet brudt på forskellig vis, når f.eks. personnavne har dannet forled i stednavne, og når stednavne er blevet antaget som tilnavne og efternavne på personer. De mange eksempler viser, hvordan man til stadighed har næret ønske om at knytte bånd mellem mennesker og steder ved hjælp af navne.

Det er planen, at vi i de kommende år vil køre med skiftevis temanumre og “åbne” numre hvert andet år, hvilket betyder, at Landbohistorisk Tidsskrift 2020 vil blive en åben årgang med artikler af varierende temaer. De indkomne forfattertilkendegivelser tegner allerede nu til endnu en spændende årbog.

*På redaktionens vegne,
Gudrun Gormsen og Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen*